Nem tud magára találni a mezőgazdasági földek kedves madara, a *fogoly* (Perdix perdix) sem. A harmincas évek derekán még kereken másfél milliót számláltak az országban, 1981-ben már csak 120 ezret és a pusztulás sajnos azóta sem állt meg. Közrejátszottak ebben a különösen kemény telek éppen úgy, mint a nagy monokultúrák megjelenése, a vegyszerezés és még sok más tényező. A fogoly helyzete a nagy pusztulás ellenére sem reménytelen, hiszen a meglévő állomány viszonylag még mindig elég nagy, de fokozottan ügyelni kell rá s mindent meg kell tenni valóban gyakorlati védelme érdekében.

Az öreg állományú erdők fokozott ütemű kitermelése okozta elsősorban legnagyobb hazai ragadozónk, a *réti sas* (Haliaetus albicilla) állományának katasztrofális pusztulását, melynek során ez a hatalmas madár szinte teljesen eltűnt korábbi fészkelőhelyeiről a Duna és a Tisza mentén és ma mindössze néhány párról tudunk a Dunántúl még meglévő nagyobb erdeiben.

Sok fejtörést okozott már az ornitológusoknak a *kövirigó* (Monticola saxatilis) állomány erős visszahúzódása. Ez a szép madár az 1950-es években a neki megfelelő biotópokban, sziklás hegyoldalakon, kőbányákban még mindenütt gyakori volt, jelenleg viszont a korábbi fészkelőhelyek nagy része üresen áll, legfeljebb itt-ott találkozhatunk egy-egy párral. Elképzelhető, hogy természetes visszahúzódási folyamatról és ezzel kapcsolatos állománycsökkenésről van szó, hiszen a madár élőhelyei, legalábbis látszólag, semmiben sem változtak. A másik lehetséges okot a telelőterületeken és a vonulás különböző megpróbáltatásaiban kell keresnünk. Valószínűleg hasonló „cipőben jár" a *kis őrgébics* (Lanius minor) is, melynek gyors állományfogyatkozása az 1960-as években vette kezdetét és a párok száma ma is csupán árnyéka a réginek, amikor, különösen az Alföldön, mindenütt lehetett találkozni vele.

Végül van néhány olyan madárfajunk is, melyek állománya rendszeresen változik elsősorban különböző külső tényezők függvényében. A *fehérszárnyú szerkő* (Chlidonias leucopterus) például a számára kedvező vizes években több száz párban is fészkelhet elsősorban a Hortobágyon, de voltak olyan száraz évek is, amikor szinte teljesen kimaradt. Hasonlóképpen a vízviszonyoktól függ a hosszú lábú *gólyatöcs* (Himantopus himantopus) megjelenése is. Magyarországon mindig a ritka madárfajok közé tartozott, az állomány 25—30 pár körül mozog, de hogy hol bukkan fel, hol kezd fészkeléshez, az mindig a terület adottságaitól függ.

Hazánkban csak nemrég kezdett fészkelni a macskabagollyal rokon *uráli bagoly* (Strix uralensis), a Zemplénben és a Bükkben megtelepedő párok száma azonban mindig a tavaszi táplálékkínálattól, a fő zsákmányukat jelentő erdei egerek számától függ. Ha sok rágcsáló mozog az avarban, több az uráli bagoly is, egérszűke esetén pedig esetleg teljesen el is maradhatnak.

Schmidt Egon

HÍREK

1986. október 31-én avatták fel Balatonfüreden **dr. Mangold Henrik** *(1828—1912)* ***balneológus*** (fürdőorvos) **emléktábláját**. A Vasutasok Általános Biztosító Egyesülete balatonfüredi üdülőjének közössége — a Hazafias Népfront Honismereti Munkabizottsága javaslatára — vállalta az emlékmentés nemes cselekedetét. Osváth Miklós budapesti festőművész felajánlása mellett a széles társadalmi összefogás tette lehetővé, hogy újabb emlékkel gyarapodhatott a település. Dr. Ungvári István balatonfüredi főorvos táblaavató beszédét követően a Hazafias Népfront, a Városvédő és Városszépítő Egyesület, a Jókai Kör, a Városi Tanács és a mecénás üdülő koszorúi díszítették a márvány posztamensbe ágyazott, természetes formájában meghagyott és felállított emlékoszlopot. Dr. Földesi József a Vasutasok Általános Biztosító Egyesülete ügyvezető elnöke zárta be az ünnepséget.

Szekér Ernő